

OVET KIINNI! KONEITA PÄÄLLÄ!

Putkinotko, etulinjareservien majoituspaikka kolmi-
sen kilometriä Terenttilän ja nelisen kilometriä Linna-
kankaan etulinjojen takana. Siihen oli jalkaväkirykmentti
19:n ensimmäinen pataljoona majoittunut etulinjavuoron Lin-
nakankaassa loputtua. Kun oltiin täällä, sanottiin että
ollaan lepovuorolla. Tuo lepo oli kuitenkin varsin nimel-
linen. Oisin käytiin työssä etulinjoilla tai välittömästi
sen takana olevissa työkohteissa. Tykkitulessa umpeutuneis-
ta hautoja piti kaivaa yöllä auki. Se oli enimmäkseen
niiden miesten tehtävä, jotka olivat vastaiskureservissä,
siis lepovuorolla. Joskus, jos päivä oli pilvinen ja
ilmavaara vähäinen, rakennettiin espanjalaisia ratsuja ja
piikkilankalieriöitä, etulinjaan vietäväksi. Sitten tarvit-
tiin vielä pilvinen ja pimeä yö, jolloin noita laitteis-
ta voitiin kuljettaa linjojen väliin. Helmikuun alusta
lähtien oli etäisyys taistelevien osapuolten välillä su-
pistunut monin paikoin vajaaksi sadaksi metriksi. Tuo "ei
kenenkään maa" oli siis varsin kapea. Siihen omien lin-
jojen eteen, aivan vihollisen nenän alle oli niiden pai-
navien ja hankalasti liikuteltavien laitteiden kuljettami-
nen äärimmäisen vaarallista. Vähäisimmänkin äänen kuulles-
saan oli vihollinen valmis ampumaan valoraketin. Kun se
sitten raketin valossa näki, että aivan sen eteen ase-
mien väliin, oli ilmestynyt tuollainen outo vekotin am-
pui se heti konekivääreillään pitkiä sarjoja. Joka ei
silloin ehtinyt kyllin nopeasti hypätä ampumahautaan tai
kaivautua lumen sisään, oli mennyttä miestä. Vaaratonta
ei tämäkään siis ollut, niin lepovuorolla kuin oltiinkin.
Jos tilanne etulinjoilla oli sellainen, että reservit

Hälytettiin apuun, tiesi se sitä, että vihollinen oli saanut aikaan sisäänmurron ja kysymyksessä olisi sen taikaisinlyominen. Nämä vastaiskut olivatkin sitten pahimmastakin pahempia tilanteita ja niissä muodostuivat menetykset aina kaikkein suuremmiksi. Kuitenkaan ei niillä ollut sitä henkisesti lamauttavaa vaikutusta minkä jatkuva makaaminen tykkitulessa sai aikaan. Hyökkäyksen aikana on vihollinen tavallisesti näkyvässä tai ainakin on sen olinpaikka tiedossa. Silloin voi aina uskoa taistelevansa ihmistä eikä koneita vastaan. Joukon yhteinen hyökkäyshenki ja kiihkeä toiminta taistelun aikana auttaa unohtamaan, että kuolema kulkee varsin läheltä ohi jokaisen luodin tai sirpaleen sirahduksen myötä.

Jos käytiin työssä etulinjoilla, palattiin sielutä aina aamuyöllä. Silloin syntyi miesten kesken pientä kilpaa siitä, kuka saa ensimmäisenä kahvinsa tulelle. Putkinotkossa oli hyvää vettä ja hitaampien viedessä vasta kivääreitään telineisiin juoksivat nopeimmat jo lähteille pakit kourassa. Kamiinan tasainen päällyys, missä kahvipakit kiehuivat, riitti vain osalle keittäjistä. Hitaammat joutuivat niinollen odottamaan vuoroaan. Nämä aamuyön kahvihetket olivat todellisia keitaita siinä rannattomassa erämaassa mistä sotilaan arki muodostui ja minkä yli he eivät uskoneet koskaan pääsevänsä. Pakillinen kahvia riitti kolmelle, ehkäpä neljällekin miehelle. Niinpä olikin ajanoloon muodostunut sopivankokoisia kahviporukoita. Muonan mukana jaetut kahvit ja sokerit otettiin samaan pussiin ja nautittiin yhdessä. Jos jollakin sattui olemaan jotakin "siviiliä" niin sekin jaettiin ristillisesti joukon kesken. Juuri kahviporukka oli se missä rivistä poistunutta muistettiin kaikkein pitempään.

Kahvia juodessaan keskustelivat miehet leppoisasti keskenään. Poissa oli se kireäntuntuinen lyhytsanaisuus, mikä oli ominaista ampumahautakeskusteluille. Näinä aamuyön tunteina kirjoitettiin paljon kirjeitä kotipuoleen. Täällä kirjoitettut kirjeet olivat enimmäkseen miellyttävää luettavaa. Joskaan ei niissäkään herätelty turhia voiton toiveita, ei niissä ennusteltu myöskään tulevia tappioita. Ne olivat rauhallisia ja asiallisia. kirjoitettuja ilman vihaa tai katkeruutta ja yrittäen välttää näyttämästä sirä kaikesta luopumisen tunnetta, mikä oli saamassa osan miehistä valtaansa.

Jos oli pilvinen tai lumisateinen aamu, nukkuttiin myöhään ellei ollut työhön lähtöä. Jos taas oli kirkas ilma ja hyvä lentoää teki ainainen pommitusuhka miehet rauhattomiksi ja uni kaikkosi heti lentotoiminnan alettua. Putkinotkon majoitusalue lienee ollut muonainen joenuoma. Vesi oli aikojen kuluessa uurtanut pehmeään hiekkamaahan syvennyksen, jonka vastakkaisten rantapenkeiden väli oli useita kymmeniä metrejä. Vesi oli siten aikanaan kuivunut pois ja jällelle oli jäänyt uoma, jossa oli korkea hiekkatormä molemmin puolin. Näihin törmäisiin oli kaivettu korsutilaa niin paljon, että kokonainen pataljoona voitiin niihin majoittaa. Koko alue oli täysin avoin. Yhtään ainoaa puuta ei ollut suojaamassa sitä ilmatähystykseltä. Koska alueen yläpuolella lenteli jatkuvasti kaikenkokoisia lentokoneita, pidettiin aivan varmana, että ne joskus keksivät majoitusalueen. Pelolla odotettiin sitä hetkeä, jolloin vihollislentäjä keksii korsujen mustat suuaukot valkesata rantatormästä. Keskitetyllä pommituksella se olisi voinut yhden minuutin aikana pyyhkäistä koko pataljoonan olemattomiin.

suoranaikana ihmeenä on pidettävä sitä, että alue säästyivät pommitukselta sodan loppuun saakka. Vihollislentäjät etsivät ehkä majoitusalueita ja tykiätöpattereita metsän sösästä ja pitivät aukealle sijoitettua majoitusaluetta siinä määrin epätodennäköisenä että eivät edes sattumalta tulleet siihen vilkaisseeksi. Tasainen harvahkoa männikköä kasvava hiekkakangas korsualueen takana sai montaakin pommiryöppyä. Alueella ei ollut mitään sotilaallista enempää kuin muutakaan kohdetta, mutta pommit putosivat joskus varsin lähelle Putkinotkon korsuja. Oli pari pommia harhautunut korsualueelle saakka ja eräs pieni korsu oli tuhoutunut lentopommin täysosumasta. Siinä oli ollut vain kolme miestä sisällä, joten menetys ei ollut varsin suuri, mutta se antoi muistutuksen siitä, mitä saattaa tapahtua isolle korsulle. Yleensä olivat korsut niin suuria että niihin saattoi majoittua tuollainen vähän kutistunut komppania kokonaisuudessaan.

Suuri korsu, jossa seinät ovat hiekkamaata ja kattona kuorimattomat pyöreät hirret oli jokseenkin pimeä. Keskelle korsua, ylöskäytävän kohdalle ripustettu myrskylyhty pystyi nokisen lasinsa läpi luomaan vain heikon kajastuksen korsun perälle. Niinpä olikin monilla miehillä oma henkilökohtainen tuikkunsa. Poikkiviilattu kiväärinluodin kuori, jonka läpi kulki pumpulilanka oli pantu pienen paloöljyä sisältävän pullon tai kiväärinhylsyn suuhun. Sen valaistusteho oli pienenpuoleisen talikynttilän luokkaa ja riitti juuri ja juuri kirjeen kirjoittamiseen tai sen lukemiseen. On helppo kuvitella millaiset mietteet liikkuvat korsun perällä lavereillaan loikovien miesten mielessä kun lentopommit jysähtelivät läheiseen kaaseen ja hiekka varisi korsun seinistä ja katosta.

Jos lentopommi sattuu keskelle korsua, tai uloskäytävän päälle niin se polttaa ja ruhjoo kaikki lähellä-olevat. Se hävittää korsusta kaiken hapen ja täyttää sen jokaista soppea myöten myrkyllisillä räjähdyskaasuilla. Kun se lisäksi tukkii uloskäytävän on korsun perällä olevien miesten kohtalona hidas tukehtumiskuolema. Niinpä huuto! "Ovet kiinni! Pommareita tulossa" sävähdytti jokaista. Kun lentokoneiden moottoreiden jyly vain vahvistui ja pommit jysähtelivät läheiseen kaaseen, petti jonkun itsehillintä. Hän syöksyi ovelle huutaen, -Minun täytyy päästä ulos!

-Älkää antako avata ovea! huudettiin jostakin ja ovea lähinnäolevat kiirehtivät estämään ylospyrkijän aikeet.

-Minä tukehdun! Minun on saatava raitista ilmaa! Mies riuhtoi pidättelijöittensä käsissä mutta lyyhistyä pian aivan veltona ulko-oven eteen korsun lattialle. Hiljaisuuden jälleen palattua horjui mies omalle paikalleen korsun nurkkaan, pyyhkien likaisella kädellään otsalleen kohonneet hikihelmet pois. Korsun ovien avaaminen lentokoneiden päällä ollessa oli ankarasti kielletty, koska ulosvirtaava kostea ja lämmin korsuilma olisi pakkasessa muuttunut kauasnäkyväksi vesihöyryksi.

Eräänä päivänä tuli lähetti korsuun ja huusi.

- Aliupseerit komentokorsuun!

-Ei täällä ole kuin alikersantteja.

-Heitä se käsky juuri koskeekin.

-Missä se komentokorsu on?

-Kolmas korsu tykkitielle päin.

Epämääräinen ryhmä alikersantteja törmäsi korsiin, missä komppanian päällikkö ja komentoryhmä majaili. Näin lepovuorolla oltaessa siellä majailivat myöskin joukkueenjohtaja upseerit sekä aliupseerit, kersantista ylöspäin. Vähän ymmällään nämä kiväärinjohtaja alikersantit olivat joutuessaan näin äkisti herrojen penkkiin. Ampumahaudassa eivät nämä kersantit ja ylikersantit niin kovin herroilta vaikuttaneet siellähän sitä asuttiinkin samoissa poteroissa, mutta heti kun päästiin vähänkin eroon etulinjasta he muuttivat asuntoon erilleen. Tietenkin he asuivat täällä komppanian päällikön määräyksestä. Olivathan nämä vanhemmat aliupseerit majailleet komentokorsussa jo syksyllä ennen sodan alkua. He olivat kaikki suojeluskuntamiehiä ja kuuluivat komppanian sisärenkaaseen, s.t.s nauttivat komppanian päällikön erikoista luottamusta. Luultavasti komppanian päällikkö, joka ei juuri sotamiesten kanssa seurustellut, halusi tällätavoin osoittaa vapaamielisyytensä sotatovereita kun sentään oltiin.

Enemmän kuin herrojen läsnäolo sai nämä alikersantit ymmälle asia, minkä vuoksi heidät oli komentokorsiin kutsuttu. Paikalla oleva komppanian väepeli ilmoitti, että sodan alusta lähtien on päällystölle ja alipäällystölle ryhdytty maksamaan kuukausipalkkaa. Väepeli Raiskila avasi pöydälle kirjan mihin otti kuukausipalkkan summan.

Saatuaan kahden kuukauden palkkana käteensä 2400 markkaa poistuivat alikersantit komentokorsusta. He saavistivat että eivät heidän petikaverinsa miehistökorsussa, tulisi ottamaan osaa heidän iloonsa tämän

palkanmaksun johdosta. Heidän aavistuksensa oli oikea. Miehistön reaktio oli aivan odottamattoman voimakas. Se jopa ylitti kaikki heidän ennakkoaavistelunsa. Nuo miehet, jotka valittamatta alistuivat melkein millaiseen kurjuuteen tahaansa. He panivat terveytensä ja elämänsä alttiiksi uudestaan ja uudestaan esittämättä koskaan mitään vaatimuksia, koska he tiesivät, että armeijan mahdollisuudet ovat rajoitetut ja heidän on pakko yrittää kestää. Mikään vapaaehtoisarmeija ei ole johdolleen enemmän solidaarinen kuin nämä miehet olivat. Enintään toivomuksia olivat he saattaneet esittää mutta niidenhän ei uskottukaan toteutuvan.

Että toiset saavat kuukausipalkan ja toiset vain pienen päivärahan, sitä ei heidän oikeustajunsa jaksanut käsittää. He pitivät sitä loukkauksena itseään kohtaan ja niiden tekojen halventamisena joita he olivat joutuneet tekemään. Eivät he nytkään esittäneet muita vaatimuksia kuin että kaikkia on kohdeltava saman arvoisina. Koska ei olisi varaa maksaa kuukausipalkkaa kaikille, ei sitä saisi maksaa kenellekään.

Tuo vastalauseiden myrsky tasaantui iltaan mennessä, eikä siitä huomenna enää puhuttu. Mikä oli eilistä, oli jo vanhaa. Vain nykyhetki oli tärkeä ja vain sitä jäksettiin ajatella. Sen nuo vastalauseet saivat kuitenkin aikaan, että seuraavia kuukausi palkkoja ei enää maksettu.

kirjoittanut nimim. // muşana ollut. //

144/1975

Kuukkanen Toivo vääpeli
43500 Karstula

Js Karjalan-Kannas
Terenttiä
I/JR 19
7 liuskaa

Ovet kiinni - koneita päällä

AIKAKAUSLEHTI

KANSA TRISTELI

— miehet kertovat
Helsinki, Töölönkatu 35 B 1b

Toimitus:

Konttori: Helsinki, Korkeavuorenkatu 28

Re
Valvits
7
3.5.75
W. Rintala
Etla/7.5.75